

Notícies · News

XV Trobada del Grup d'Estudis Etnopoètics (Perpinyà)..... 185
Josep MARQUÉS

Any Palmira Jaquetti 187
Sílvia VEÀ

XV TROBADA DEL GRUP D'ESTUDIS ETNOPOÈTICS «MONS REALS I IMAGINATS EN L'ETNOPOÈTICA CATALANA». Perpinyà, 15 i 16 de novembre de 2019

XV Trobada del Grup d'Estudis Etnopoètics

Josep MARQUÉS MESEGUER
Universidad de Zaragoza

La XV edició de la Trobada del Grup d'Estudis Etnopoètics (GEE) va tenir lloc a Perpinyà durant els dies 15 i 16 de novembre de 2019. L'Institut Franco-Català Transfronterer (IFCT) de la Universitat de Perpinyà Via Domícia (UPVD) s'encarregà d'acollir un nombrós grup d'investigadors i investigadores a la capital nord-catalana del Rosselló al voltant dels mons reals i imaginats en l'etnopoètica catalana. L'organització estigué a càrrec de la Societat Catalana de Llengua i Literatura de l'Institut d'Estudis Catalans, de la qual forma part el mateix Grup d'Estudis Etnopoètics, en col·laboració tant amb la universitat amfitriona, la Universitat de Perpinyà, com amb altres universitats de l'àmbit catalanòfon: la Universitat de les Illes Balears, la Universitat de València, la Universitat d'Alacant i la Universitat Rovira i Virgili.

La professora de la UPVD Martine Berthelot, coorganitzadora de la Trobada i membre del Comitè Científic, i Alà Baylac Ferrer, director i professor de l'IFCT (també conegut com a Casa dels Països Catalans), van encarregar-se durant els dos dies de donar la benvinguda als participants de la Trobada. Berthelot obrí el torn d'intervencions situant el públic en el marc territorial de la Trobada, amb la seua ponència «Folkloristes de la Catalunya del Nord». A continuació, la comunicació de Josep Marqués tractà un d'aquests folkloristes nord-catalans, Jordi Pere Cerdà, per després deixar pas a la intervenció de Ronald Puppo, «“Soleiada” de Joan Maragall: un palimpsest etnopoètic». Després de la pausa, Carme Oriol amb «Imaginar el país: les contribucions al Llegendari popular català (1924-1930)», Josefina Roma amb les «Històries, Llegendes i Rondalles. Un camí de doble direcció en el recull de Sara Llorens», Bàrbara Duran amb «Del repertori real al repertori idealitzat. La plagueta de mossèn Josep Antoni Pont i la selecció posterior realitzada per Felip Pedrell», i Emili Samper amb «Sant Esteve de les Roures, el poble inexistent», tractaren folkloristes, coneguts i anònims, passats i actuals, tot oferint als assistents un panorama molt divers del que ha significat i pot significar la recol·lecció i la creació de folklore en distintes èpoques.

Després del descans del dinar, s'obrí un nou torn de comunicacions amb les aportacions de Josep A. Grimalt i M. Magdalena Gelabert, que, respectivament, tractaren la figura d'Antoni Maria Alcover, «Mons reals i imaginats a l'aplec d'Antoni M. Alcover» i «Entre la terra i l'infern: món real i imaginat a la rondalla d'Alcover “Val més matinetjar que a missa anar?” T613». Després Xavier Roviró i Carme Rubio, amb «La Llegenda d'El gorg de Ilitons, de Folgueroles», i Salvador Rebés amb «Qüestió de perspectiva. Amor i primavera en una cançó de l'Hereu Mill», tancaren el bloc de comunicacions de la primera jornada, que fou completat amb la informació de les novetats editorials on diversos membres del GEE han participat.

Així, Emili Samper va presentar al públic assistent el número 7 (2018) de la revista científica *Estudis de Literatura Oral Popular / Studies in Oral Folk Literature*, dedicat a la identitat, el folklore i l'educació; Caterina Valriu hi va presentar la

novetat de la seua obra *L'home de les paraules: Una història d'Antoni Maria Alcover* (Finis Africae, 2019) i, alhora, informà de la publicació de Bàrbara Sagrera, l'ambició *Corpus de fraseologia de les Illes Balears: classificació, descripció, contextualització*, el qual rebé el Premi Ciutat de Manacor d'assaig Antoni M. Alcover 2017 (Món de Llibres, 2019). M. Magdalena Gelabert, per la seua banda, hi va testimoniar l'aparició de dos volums seus: *La dona a les Rondalles Mallorquines d'Antoni M. Alcover*, també guardonat amb el Premi Ciutat de Manacor d'assaig Antoni M. Alcover 2018 (Món de Llibres, 2018), i *Antoni M. Alcover i les dones. El model social i el poder de les dones que dibuixa Antoni M. Alcover a l'Aplec de Rondaies Mallorquines*, Premi Mallorca d'assaig 2018 (Documenta Balear, 2019). Carme Oriol hi va presentar l'obra divulgativa *100 Llegendes urbanes. Unes històries sorprenents dels nostres temps* (Cossetània, 2019), mentre que Joan Borja, d'acord amb la celebració de sant Vicent Ferrer com a escriptor de l'any 2019, ens aportà la seua obra *Sant Vicent Ferrer en l'imaginari popular valencià* (Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2019). El mateix Borja ens informà de l'aparició de diverses publicacions il·lustrades per a tots els públics, editades per l'Institut Alacantí de Cultura Juan Gil-Albert l'any 2018, obres d'Ester Limorti, *L'àguila i la rosa*, d'Irene Fenollar, *Mariola*, i de Marina Zambrana, *Alicàntara*.

En el segon dia de la Trobada s'hi van presentar les darreres comunicacions a compte de Caterina Valriu, amb «A la percaça de l'imaginari: Antoni M. Penya i la recerca folklòrica», de Joan Borja amb «La Reina Mora: realitat i imatge», d'Alexandre Bataller amb «Espais imaginaris, entre la raó i el pensament màgic», i, per últim, d'Àngel Vergés amb «El cau de les Goges de Celrà, realitat o invenció etnopoètica?». La jornada matinal es va cloure amb la celebració de l'assemblea anual del Grup d'Estudis Etnopoètics, on, entre altres aspectes tractats, s'acordà de celebrar la XVI Trobada del GEE a Girona, a mitjan novembre del proper any 2020. A la tarda, l'àpat ofert per la Universitat de Perpinyà i la visita guiada pel centre vila a càrrec de Josep Marqués (en col·laboració amb l'associació Camins del Nord) serviren com a actes de cloenda de la Trobada i de comiat fins d'ací un any, per retrobar-nos a prop del Rosselló, a la veïna ciutat de Girona.

El GEE vol expressar la gratitud i atenció a la Universitat de Perpinyà Via Domícia i a l'Institut Franco-Català Transfronterer per les facilitats i el tracte rebuts. Esperem retrobar-nos-hi ben aviat.

ANY PALMIRA JAQUETTI. Del 2 de març de 2020 al 8 de maig de 2021.

Any Palmira Jaquetti

Sílvia VEÀ VILA

Universitat Rovira i Virgili, Tarragona

Amb motiu dels 125 anys del naixement de la folklorista, poetessa, compositora i docent Palmira Jaquetti Isant (Barcelona, 21 de setembre de 1895 – Els Monjos, 8 de maig de 1963), el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, a través de la Direcció General de Cultura Popular i Associacionisme Cultural, impulsa la celebració, enguany, de l'Any Palmira Jaquetti.

La inauguració de l'Any va tenir lloc el dia 2 de març, a la sala Oriol Bohigas de l'Ateneu Barcelonès, a les set del vespre. Hi van participar la consellera de Cultura, Mariàngela Vilallonga; la directora general de Cultura Popular i Associacionisme Cultural, Àngels Blasco; Josep Massot i Muntaner, monjo de Montserrat, custodi, investigador, divulgador i conservador del fons de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, i la comissària de l'Any, Carme Oriol. També hi van assistir els membres de la comissió científica Jaume Ayats, Joan de la Creu Godoy, Quim Manyós, Esther Navarro, Salvador Rebés, Josefina Roma i Maria dels Àngels Subirats. Es va tancar l'acte amb la representació de l'espectacle *Palmira*, de Jordi Lara, interpretat per Elisenda Rué, cantant, i Izan Rubio, guitarrista. Aquesta obra es podrà veure, si més no, a les comarques on Palmira Jaquetti va dur a terme les seues recerques. També s'ha previst una colla d'altres esdeveniments per celebrar l'any i divulgar la persona i l'obra de Jaquetti, com una exposició itinerant sobre la seua vida, obra i textos, a més de jornades, conferències i tallers diversos que s'allargaran fins al final de la celebració, el 8 de maig de 2021. Un altre dels objectius de l'Any és aconseguir que els estudiosos duguin a terme recerca al voltant de la vida i la feina de la folklorista, cosa que s'esperonarà amb la publicació de la primera biografia de la folklorista.

Palmira Jaquetti estudià música de ben jove i exercí de mestra. Més tard, es llicencià en Filosofia i Lletres i aprovà una càtedra de llengua francesa a Calataiud. Posteriorment, s'incorporà a la xarxa educativa de la Generalitat de Catalunya fins al final de la guerra civil espanyola. I, després de l'obligat expedient de responsabilitats polítiques, va poder impartir classes d'ensenyament femení a l'Institut Nacional de Enseñanza Media Montserrat de Barcelona.¹

Al llarg de la seua vida també va escriure poesia i compondre música. Va guanyar diversos premis en Jocs Florals: la Flor Natural el 1955 a San Juan de Puerto Rico, un accésit a la Flor Natural a Mendoza el 1958 i la Viola d'Or a l'Alguer el 1961. I va publicar set obres de poètica i musicals, i alguns articles científics sobre sintaxi i onomàstica araneses.²

Tanmateix, l'activitat en què va destacar indiscutiblement fou les col·laboracions amb l'Obra del Cançoner Popular Català, al capdavant de la qual hi havia Rafel Patxot i Jubert i l'Orfeó Català. El 1922 es va fundar, a Barcelona, aquesta ins-

¹ Vegeu <<https://cultura.gencat.cat/ca/temes/commemoracions/2020/anypalmirajaquetti/biografia/cronologia/>> [data de consulta: març de 2020]

² Vegeu <<https://cultura.gencat.cat/ca/temes/commemoracions/2020/anypalmirajaquetti/biografia/cronologia/>> [data de consulta: març de 2020]

titució dedicada a recollir d'una manera exhaustiva la música popular dels Països Catalans, i va dur a terme una intensa labor des de l'any 1925 fins a la guerra civil espanyola, que n'interrompé l'activitat.

Gràcies a diverses aportacions de materials, com la de Marià Aguiló, Antoni Noguera o Cosme Bauzà, als concursos organitzats i a un treball de camp sistemàtic i exhaustiu, l'Obra del Cançoner Popular Català va reunir una col·lecció de materials el 1936 que podia arribar al voltant dels 40.000 o 50.000 documents. Aquest treball sistemàtic i exhaustiu era vertebrat a partir de les anomenades «missions», que consistien a fer recerca i recollir cançons i músiques populars per tota la nostra geografia. Aquestes missions s'encomanaren a diverses persones, que normalment anaven en parelles: una tenia estudis de música mentre que l'altra acostumava a ésser folklorista o filòloga, de manera que s'assegurava una correcta recollida de lletres, músiques i contextos. D'altra banda, també es demanava als «missioners» que escrivissin una memòria de cada estada, com si fos una mena de dietari.

Es té constància que Palmira Jaquetti va col·laborar en catorze d'aquestes missions, acompanyada de Maria Carbó, del marit, Enric d'Aoust, o de Mercè Porta, en una franja temporal que va del 1925 al 1940. I va visitar i treballar —de vegades, en més d'una ocasió— la Seu d'Urgell, el Pallars, la conca de Tremp, Sant Feliu de Guíxols, Torroella de Montgrí, l'Estartit, Verges, Pals, l'Escala, la Ribagorça, Verges i rodalia, Tregurà, Setcases, Molló, Prats de Molló, Pardines, Manyanet, Anglès i la Vall d'Aran, de la qual s'enamorà profundament.

Palmira Jaquetti, a més d'excel·lir en la recollida de cançons —en va recollir uns 10.000—, destaca pels textos que va escriure en les memòries corresponents a les seues missions. Es tracta d'escrits que traspuen una gran capacitat d'observació, l'amor per la vida i les bel·leses del món, la seua qualitat humana i una sensibilitat extrema. Com a exemple, i només per anomenar-ne alguns, s'hi pot llegir la deliciosa descripció de la cambra compartida amb Maria Carbó a la Seu d'Urgell, les impressionants narracions del seu tracte amb els vellets de l'asil de pobres de la Seu d'Urgell o la colpidora història de Teresa, malalta tocada de mort i única filla dona d'una rica família aranesa, que s'encarrega de dur el pòndol d'aquella casa plena d'homenassos i regida per una mare explotadora.

Palmira Jaquetti, un nom que no sona gens —en paraules de la comissària de l'Any, Carme Oriol—, una dona força desconeguda, malauradament, com tantes altres. Però sortosament desvelada enguany gràcies a aquest homenatge. Qui s'apropi a gaudir dels actes programats s'encaterinarà de la persona i de la labor que va dur a terme, segur.